

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:

BD- 60230400– 1.16.

“ ” 2024-yil,

O‘ZBEK TILINI O‘QITISH METODIKASI
FANINING
O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San‘at va gumanitar fanlar

Ta‘lim sohasi: 230000 – Tillar

Ta‘lim yo‘nalishi: 60230100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (o‘zbek tili)

Termiz –2024

Fan/modul kodi 300.50*AM8M	O'quv yili 2024-2025	Semestr 8	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Umumiy (soat)
	O'zbek tilini o'qitish metodikasi	32	88	120
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – o'zbek tilini bo'limlarini maktabda o'qita oladigan, o'z fikrini og'zaki va yozma shakllarda birdek ifodalaydigan, milliy ta'limning metodini chuqur egallagan, uni xalqaro zamonaviy metodlar bilan boyitadigan, tarbiya ko'rgan, komil filolog o'qituvchi va tadqiqodchilar tayyorlashdir.</p> <p>Fanning vazifasi – talabalarda ona tilidan dars berish, o'z ustida ishlash bilim, ko'nikma va malakalarni, badiiy matnlarni tilshunoslik, adabiyotshunoslik, lingvokulturologiya, lingvopragmatika, lingvopoetika kabi zamonaviy yo'nalishlar nuqtayi nazaridan tahlil qilish metodikasi va algoritmini shakllantirish.</p> <p style="text-align: center;">II. Ma'ruza mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Ma'ruza mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> O'zbek tilini ona tili sifatida o'qitish tarixidan. Mustaqillik davrida o'zbek (ona) tili ta'limi. (2 soat) O'zbek (ona) tili ta'limi uning maqsad va mazmuni, o'qitish metodlari va usullari. Ona tili ta'limi vositalari, o'quvchi va o'qituvchi faoliyati. (2 soat) O'zbek tili o'qitishning umumdidaktik va o'ziga xos tamoyillari, zamonaviy yondashuv va pedagogik texnologiyalardan foydalanish. (2 soat) Fonetika, leksikologiya, bo'limlarini o'qitish metodikasi. Morfemika, morfologiya va sintaksis bo'limlarini o'qitish metodikasi. (2 soat) 			

5. Sintaksis bo'limini o'qitish metodikasi. (2 soat)

6. Punktutsiya, uslubiyat bo'limlari ustida ishlash metodikasi. O'quvchilar nutqini o'stirish, bilimini nazorat qilish (baholash) metodikasi. (2 soat)

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. O'zbek tilini o'qitishda qo'llaniladigan huquqiy-me'yoriy hujjatlar. Ona tili darslarining rejalashtirilishi va tashkil yetilishi. (2 soat)

2. O'zbek tili o'qitish metodikasi fanining boshqa fanlar bilan aloqadorligi. O'tilganlarni takrorlash va mustahkamlash darslarini tashkillashtirish. (2 soat)

3. Ta'limiy va nazorat darslari mazmuni va turlari. (Fonetika, orfoepiya va orfografiya bo'limlariga doir mashqlar asosida) (2 soat)

4. Ona tili darslarida qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni (Leksikologiya va morfologiya bo'yicha mashqlar asosida) (2 soat)

5. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni. (2 soat)

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ona tili darslarini rejalashtirish. Dars izchilligini ta'milash yo'llari. Vaqt taqsimotiga to'g'ri yondashuv. (2 soat)

2. Ta'lim bosqichlarida matn va uning turlarini o'rgatish. Matn tuzish talablari va o'ziga xos xususiyatlari. (2 soat)

3. Ona tili o'qitishda sathlararo bog'lanishni yo'lga qo'yish usullari. Ona tili fani o'qituvchilari darslarini kuzatish va tahlil qilish. (2 soat)

4. "Uslubiyat" bo'limlarini o'qitish metodikasi. (2 soat)

5. Nutq o'stirish va matn ustida ishlash va uning ilmiy-nazariy ahamiyati. (2 soat)

III. Mustaqil ta'lim

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. "O'zbek tilini o'qitish metodikasi" fanining maqsad va vazifalari.

2. O'zbek tilini o'qitish metodikasi fanining boshqa fanlar (falsafa, mantiq,

pedagogika, psixologiya, adabiyot) bilan aloqadorligi.

3. Ona tili darslarida integrativ yondashuv.

4. O'zbek tilini o'qitish metodikasi fanining tarixiy shakllanishi, rivojlanishi va hozirgi ahvoli.

5. Til ta'limida axborot kommunikatsiya texnologiyalari.

6. Kompetentlilik tushunchasi va uning tarmoqlari. O'qituvchi kasbiy kompetentligi.

7. Ona tili o'qituvchisi va unga qo'yiladigan kasbiy talablar.

8. Yangi mavzuni o'zlashtirishga tayyorlash mashg'ulotlari.

9. Ta'lim tamoyillari. Ta'lim tamoyillarining o'qitish jarayonidagi o'rni.

10. O'quvchi ma'naviyatining shakllanishida til va adabiyotning o'rni.

11. An'anaviy va noan'anaviy dars turlari va amaliy ahamiyati.

12. Kompetensiyaga yo'naltirilgan ona tili o'quv dasturi.

13. Ta'lim amaliyotida o'qitishning turfa texnologiyalari. Sinergetika, ya'ni hamkorlik ilmiy yo'nalish sifatida.

14. Lingvistik kompetensiyalar: fonetik, leksik, grammatik va ta'lim bosqichlari uzviylashtirilgan DTSda ularga qo'yiladigan minimum talablar.

15. Ona tili o'qitishda pedagogik innovatsiyalar. Pedagogik innovatsiyalarning yuzaga kelishi, tasnifi.

16. Zamonaviy ona tili darslarini tashkil etish tamoyillari.

17. Yillik taqvim rejasi, choraklik va uning taqsimlanish muddati, choraklik baholar va ularni rasmiylashtirish tamoyillari.

18. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini nazorat qilish, tekshirish va adolatli baholashda izchillik, mantiqiy tartibga amal qilish.

19. Ma'nodosh so'zlar, uyadosh so'zlar, shakldosh so'zlar, paronimlar haqida tushunchalarni shakllantirish usullari.

20. Eskirgan so'zlar, yangi so'zlar, iboralar, tasviriy ifodalar, atamalar, ilmiy haqidagi bilimlar majmuasini o'qitish usullari.

21. Til, ta'lim, motivatsiya uyg'unligi.

22. Nazorat ishlarini to'g'ri tashkil etishda o'qituvchining roli.

23. Morfemikani o'qitishning maqsadi, vazifalari, tamoyillari va uning orfografiya bilan uzviyligi.

24. Savol va topshiriqlarning o'quvchi mustaqil faoliyatini tashkil etishdagi va ijodiy tafakkurini o'stirishdagi o'rni.

25. Bayon va insho – ijodiy mehnat.

26. Diktant – savodxonlik mezonlari.

27. O'quvchilarning og'zaki, yozma va bog'lanishli nutqini o'stirish usullari.

28. Test, testlarning turlari, tashkil qilish texnologiyasi. Baholash mezonlari.

29. Kasbiy mahoratni oshirishda dars kuzatish va tahlil qilishning o'rni.

Darslarga qo'yiladigan metodik talablar.

30. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan yozma ish turlari.

31. Umumiy o'rta ta'lim maktablari "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni.

32. O'qituvchi faoliyatida ilmiy axborot, ilmiy jurnallar, gazeta va OAV ning o'rni.

33. Ona tili darslarida o'quvchilar qiziqishini oshirishning samarali usullari.

34. Ona tili fani o'qituvchisining darsdan tashqari ishlar faoliyatini yo'lga qo'yishi.

35. Ona tili ta'limida innovatsion metodlardan foydalanish.

36. Ona tili o'qitishda o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatishning ahamiyati.

37. Ona tili fanidan "Ochiq dars" mashg'ulotini tashkillashtirish.

38. Umumta'lim maktablarining "Ona tili" darsliklarining tuzilishi va mazmuni.

39. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan diktant ish turlari.

40. O'quvchilar bilimini nazorat qilishda qo'llaniladigan bayon ish turlari.

41. O'tilgan mavzuni o'zlashtirishga tayyorlash mashg'ulotlari.

42. Ona tili darslarida o'quvchilarga qo'yiladigan talablar

43. Ona tili darslarida qiyosiy yondashuv.

44. O'quvchi va uning kamolotida til va nutqning ahamiyati.

3.	<p style="text-align: center;">IV. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p style="text-align: center;">Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hozirgi o'zbek adabiy tili fani bo'limlari yuzasidan egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini ona tili o'qitish dars mashg'ulotlarini olib borish jarayonida qo'llaniluvchi metodik ko'rsatmalarga, o'quvchlar bilan umumiy va individual ishlash, o'qitilayotgan matnlarda uchraydigan tanish va notanish leksik birliklarning ma'no nozikliklarini o'rganish, matnni turlarga ajrata bilish va ularning har biriga xos xususiyatlar, ularni o'qitish texnologiyalari haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;</i> • <i>Ta'lim jarayonida qo'llaniladigan zamonaviy yangi pedagogik texnologiyalardan unumli foydalana olish, grammatik qoidalar, nutq va matn ustida ishlashda o'quvchlarni fanga qiziqishlarini oshirishdagi mahoratlari, shuningdek, lingvokulturologik, lingvopragmatika, lingvopoetika nuqtai nazaridan tahlil qila olish ko'nikmalariga ega bo'lishi;</i> • <i>Dars mashg'ulotlari mazmunini sharhlash ko'nikmalari, ularning ilmiyligini og'zaki va yozma ko'nikmalarini ifodalay olish malakasiga ega bo'lishi kerak.</i>
4.	<p>V. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aqliy hujum, FSMU-texnologiyasi; • muammoli ta'lim, keys-stadi, pinbord va loyihalash usullari, amaliy ishlar. guruhli fikrlash, kichik guruhlar musobaqalari, Venn diagrammasi, klaster usuli, baliq skeleti, "Nima uchun?" chizmalari
5.	<p style="text-align: center;">VI. Kreditni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish</p>
6.	<p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar:</p>

1. To'xliyev B. Shamsiyeva M. Ziyodova T. O'zbek tili o'qitish metodikasi. T.; O'zbekiston Milliy kutubxonasi. 2010.

2. Yuldasheva D.N. O'zbek tili o'qitish metodikasi (kognitiv-progmativ yondashuv asosida) Buxoro. "Durdona" nashriyoti. 2021.

3. G'ulomov A., Qodirov M. Ona tili o'qitish metodikasi. T. Fan va texnologiyalar, 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Мирзиёев Ш. М. Буюк келжагимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга қураимиз.-Тошкент. "Ўзбекистон", 2017.-488-б.

2. Незматов Х., Фуломов А., Зиёдова Т. Ўқувчиларнинг сўз бойлигини ошириш. –Тошкент, 1997.

3. Фуломов А., Қобилова Б. Нутқ ўстириш машғулотлари. –Тошкент: Ўқитувчи, 1995.

4. Абдурахмонов Ф. Пунктуацияни ўқитиш методикаси. –Тошкент: Ўқитувчи, 1968.

5. Ёқуббекова М. Тил ва адабиёт таълимида иншо. –Тошкент, 2003.

6. Абдураимова М. Она тили таълимида илғор педагогик технология. – Тошкент, 2001, 2005.

7. Раҳимова О. Она тили дарсларини ташкил этишнинг педагогик технологияси. –Тошкент, 2004.

8. Дўстмуродова О. Она тили таълими янги педагогик технологиясининг моҳияти. –Тошкент, 2005.

9. Толипов Ў.Қ., Усмонбоева М. Педагогик технологияларнинг татбиқий асослари. –Тошкент: Фан, 2006.

10. Абдураимова М. Она тили таълими янги асрда. –Тошкент, 2007.

11. N.M.Mahmudov., A.Nurmonov., A.Sobirov., V.Qodirov., Z.Jo'raboyeva. Она тили. Umumta'lim maktablari 5-sinf / To'ldirilgan -nashri. T.: Ma'naviyat 2020.

12. N.M.Mahmudov. va.b Она тили. O'rta ta'lim maktablarining 11-sinfi uchun darslik / To'ldirilgan -nashri. T.:Ma'naviyat 2020.

Axborot manbalari (saytlar):

	<p>1. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali.</p> <p>2. www.zivonet.uz</p> <p>3. www.zivouz.com</p> <p>4. www.uzedu.uz</p>
7.	<p>Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p> <p>O‘quv dasturi Termiz davlat universiteti o‘quv-uslubiy Kengashining 2024-yil “<u>26</u>” - <u>06</u> dagi <u>11</u> -sonli yig‘ilish bayoni bilan tasdiqlangan.</p> <p>O‘zbek filologiyasi fakultetining 2024-yil “<u>12</u>” - <u>06</u> dagi <u>10</u>-sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan.</p> <p>“O‘zbek tilshunosligi” kafedrasining 2024-yil “<u>7</u>” - <u>06</u> dagi <u>20</u> -sonli yig‘ilish bayoni bilan ma’qullangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas’ullar:</p> <p>Omonturdiyev N. – O‘zbek tilshunosligi kafedrasini mudiri, f.f.f.d.</p> <p>Turdimurodov S. – O‘zbek tilshunosligi kafedrasini katta o‘qituvchisi, f.f.f.d.</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>O.Shukurov – Qarshi davlat universiteti dotsenti. f.f.d. (DCs)</p> <p>N.Raimnazarova – Termiz pedagogika instituti f.f.f.d., (PhD).</p>